

Tranedansen ved Hornborgasjø

Trandansen ved Hornborgasjø er et spektakulært skue ved bredden av denne grunne sjøen mellom Sveriges to største innsjøer, Vänern og Vättern. Dette er en ypperlig vårtur, hvor du kan oppleve tranenes myteomspunne dans fra bobilens lune hule.

Tekst **Torodd Lie**

red@bobilcaravan.no

■ Et besøk til Hornborgasjø hadde alt for lenge stått på min "må vente til neste tur"-liste. Men i påsken i fjor ble det alvor av planene. Forholdene er godt tilrettelagt for bobilturister, var vi blitt fortalt via mellommenn. De tusenvis av tranene som trekker her er en turistmagnet og rundt 150 000 besøkende kommer til våtmarksområdet i løpet av en sesong.

På vei

Fra Hjo ved Vättern viste GPS'en treff på Hornborga Naturum-senteret på østsiden av sjøen. I god tro la vi selvfølgelig kursen dit, men mitt indre kompass sa meg at noe var feil, så da var det bare å spørre første og beste om rett vei. Vi ble omdirigert av et par vennlige damer på spasetur, som repliserte at hvis det var "tranorna" vi ønsket å se, så burde vi reise til stedet som kalles Tranedansen, og ligger ved sjøens syd-vestre ende.

Vi fulgte anvisningene og kom frem til parkeringen ved siden av veien, med utsikt

over utløpet fra Hornborgasjøen. Her fant vi en plass med god sikt mot bakkene hvor tranene allerede var godt i gang med sine elegante dansetrinn. Det var et imponerende skue å se de store fuglene som spankulerte majestetisk der ute på høydene mot stranden, mens de sporadisk flakset med sin formidable vingeprakt.

Allerede på veien opp til utsiktspunktet ble vi fasinert av den øredøvende lyden fra hundrevis av tranestruper, som med trompetlignende støt kalte på oppmerksomhet fra en make. De elegante skapningene spankulerte på sine slanke ben og plukket opp noe spiselig med sine lange nebb. Så flakset en fugl med vingene, og tok noen sidesteg i et forsøk på å få med seg en partner i dansen. Enkelte ganger lyktes de, men noen ganger ble det til en solodans.

Stadig vekk kom det traner inn for landing. Store fugler med et imponerende vingspenn sirklet seg inn mot en landingsplass i glideflukt, før de fant seg til rette blant de øvrige fuglene. – Allerede etablerte par kan danse med hverandre her på Tranedansen for å styrke familiebåndet, kunne personalet ved utsiktspunktet fortelle.

Bruser med fjæra

Tranedansen ved Hornborgasjø er ingen parringslek mellom store fugler, slik mange vil ha det til. Nei, opptreden ved den svenske innsjøen er mer for en "dans på lokalet" å regne, hvor tranene kurtiserer hverandre, og finner seg en make for livet - før de flyr videre for å lete etter en hekkeplass her oppe i Norden. Når en hannfugl begynner å bruse med fjærene, håper han å få oppmerksomhet fra en hunnfugl han vil imponere. Dersom han lykkes, vil den utvalgte svare med lette dansetrinn og tilsvarende brus i sin fjærprakt. Dermed innledes en pardans som i flere kulturer har blitt omspunnet med myter og en tro på at fuglene symboliserer evig kjærlighet og troskap.

Nordens struts?

Takket være sin størrelse og grasiøse holdning, blir man lett fasinert av fuglene som kalles for "Nordens strutser". I motsetning til strutsen er tranen meget flyvedyktig med sitt vingspenn på godt over 2 meter. Vintren tilbringer de - lik mange nordboere - i Spania eller Syd-Frankrike, før de når våren

stunder setter kursen mot nord. Underveis mellomander de på Rügen, hvor de finner næringsrik føde. Derfra flyr de videre til Hornborgasjøen, hvor den berømte dansen utspiller seg. Tranene oppholder seg her i noen dager, og så snart de har funnet seg en make fortsetter de videre til hekkeplasser andre steder i Skandinavia.

I Norge er bestanden på fremmarsj, og den meget sky fuglen har blitt observert på enkelte steder i Sør-Norge de siste årene.

God rasteplass

Årsaken til at tranene lander ved Hornborgasjø er først og fremst de naturgitte forutsetningene som har eksistert her. Den grunne sjøen er rik på mat, som den store vadefuglen lett kan fange med sitt lange nebb. Her finnes dessuten gode muligheter til overnatting for fuglene, hvor de står og sover i det grunne vannet langs strendene, godt skjult av den tette vegetasjonen.

Like viktig var potetavlingene rundt sjøen som tranene lenge gjorde et stort innhogg i, men siden 1970-årene har det blitt kjørt ut korn på danseplassen hver natt så lenge Tranedansen står på. Med 150 tonn korn hver sesong vernes avlingene til jordbruket rundt sjøen.

På utsiktsplassen fikk vi vite at ikke alle traner ved sjøen er på sjekker'n. Nei, flere er godt etablerte par som hviler ut etter den lange flyturen fra Rügen. Ved Hornborgasjø finner de ro, og kan slappe av i dagevis, og få maten servert av Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

For slike tranepar er dette nærmest som en feriekoloni, hvor de kan hvile, spise og treffe gamle kjente før de flyr videre til hekkeplassene sine. Noen traner oppholder seg ved sjøen i opp til to uker i påvente av gunstige vinder.

Utsikt fra bobilens på P-plassen, noen hundre meter fra Trandedansen.

– Enkelte par blir også værende ved Hornborgasjøen for å hekke her, kunne personalet fortelle.

Bobilovernatting

Fugleinteresserte bobilturister som overnatter har gode muligheter til å følge trandedansen på noen hundre meters avstand fra tidlig morgen. Det fantastiske skuet med tranene kan betraktes fra bobilens lune hule med kaffekoppen lett tilgjengelig om så skulle være. Skjønt like ved er det anlagt en liten plass med bord og krakker, hvor kaffe og frokost kan inntas mens man følger tranenes dans fra balkongplass.

Til tross for at plassen var grei for en overnatting, hadde vi behov for å få tømt tankene i bobilens, noe som ikke er mulig på plassen. Derfor bestemte vi oss for et annet mål på opplevelselisten. Med et siste blikk ut til sjøen og tranene la vi kursen mot Askersund, men det er en annen historie.

fakta

Tranedansen ved Hornborgasjøen

Trandedansen ligger tett ved riksvei 184 mellom Falköping og Skara, med koordinatene: N+58° 16' 31.80», Ø+13° 29' 10.29».

Våren innleder sesongen ved Hornborgasjøen: I 2014 kom våren tidlig, og den første tranen landet i midten av februar. I en periode på 19 dager var det et snitt på over 10 000 traner per dag ved Trandedansen, med en topp den 3. april på rundt 23 000 traner.

Rekorden for antall traner på en dag ble satt i 2012 med ca. 26 500 traner på Trandedansen.

Tranen kan bli opp mot 120 cm høy, og få et vingspenn på nesten 220 cm. Avhengig av kjønn kan en voksen fugl veie mellom 4,5 og 7 kg. Hunnen legger 1-2 egg, og ungene er flyvedyktig etter 9-10 uker. Tranene kan bli over 70 år gamle, og de lever ofte i livslange forhold.

Det er mulig å leie en liten utkikkshytte midt ute blant tranene. I en slik må man være forberedt på å sitte stille i nærmere 20 timer for ikke å forstyrre tranene.

Ved informasjonssenteret Naturum på sjøens østside er det normalt ikke traner, men et yrende fugleliv med mange forskjellige arter. Der er det også en informativ utstilling om Hornborgasjøens historie. Web: www.vastsverige.com, søk på "trandansen".

